

4. Parfinenko, A.Y. (2015). International tourism in Ukraine: geopolitical aspects of the global phenomenon. *Aktual'ni problem mizhnarodnykh vidnosyn [Actual problems of international relations]*, vol. 126, pp. 12-23 (in Ukr.).
5. Mal's'ka, M.P. (2008). *Mizhnarodnyj turyzm i sfera posluh [International tourism and services]*. Kiev, 661 p. (in Ukr.).
6. Zaytseva, V.M. (2012). International tourism and globalization in the modern world. *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu [Bulletin of the Zaporizhzhia National University]*, vol. 2 (8), pp. 55-65 (in Ukr.).
7. Klyap, M.P. (2011). *Suchasni riznovydy turyzmu [Modern varieties of tourism]*. Kiev, 334 p. (in Ukr.).
8. Statistical information. Main Department of Statistics in the Ivano-Frankivsk region. Available at: <http://www.ifstat.gov.ua/> (in Ukr.).
9. Statistical information. Main Department of Statistics in Transcarpathian region. Available at: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/> (in Ukr.).
10. Statistical information. Main Department of Statistics in the Lviv region. Available at: <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/> (in Ukr.).
11. Statistical information. Main Department of Statistics in the Chernivtsi region. Available at: <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/> (in Ukr.).
12. Kolomyyshchyna: tourist collection in Easter Island is growing. Kolomyia MVK. Available at: <http://ww2.gov.if.ua/kolomiyskiy/ua/> (in Ukr.).
13. Tourism of the city of Kolomyia. Kolomyia City Council. Available at: <http://ww2.gov.if.ua/kolomiyskiy/ua/11702.htm> (in Ukr.).

УДК 338.48:332.1

В.Ф. Кифяк, д.е.н., професор,

Ю.М. Савчук,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,

м. Чернівці

СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ТУРИЗМУ У ПРИКОРДОННОМУ РЕГІОНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація

У статті визначено туристичну сферу як пріоритетний напрямок стратегічного розвитку прикордонного регіону. На прикладі Чернівецької області досліджено реальний стан та проблеми розвитку туристичного ринку, структуру та динаміку його основних показників. Виявлено конкурентні переваги та особливості розвитку певних видів туризму, які безпосередньо залежать від прикордонного розміщення, визначено вплив туризму на соціально-економічний розвиток області. Розраховано показник нетто-інтенсивності здійснення туристичних подорожей населенням Чернівецької області та за допомогою показника туристичного збору в 2016 році обчислено реальну чисельність туристів, що користувалися готельними послугами. На основі аналізу туристичних потоків минулих років сформовано прогнозування майбутніх показників розвитку туризму в області до 2020 року,

визначено перспективи та основні перешкоди реалізації прогнозного сценарію.

Ключові слова: туризм, сфера економічної діяльності, прикордонний регіон, транскордонна співпраця, чисельність туристів.

В.Ф. Кифяк, д.э.н., профессор,

Ю.М. Савчук,

Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ,

г. Черновцы

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ ТУРИЗМА В ПРИГРАНИЧНЫХ РЕГИОНАХ: РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Аннотация

В статье определена туристическая сфера как приоритетное направление стратегического развития приграничного региона. На примере Черновицкой области исследованы реальное состояние и проблемы развития туристического рынка, структуру и динамику его основных показателей. Выявлены конкурентные преимущества и особенности развития определенных видов туризма, которые непосредственно зависят от приграничного размещения, определено влияние туризма на социально-экономическое развитие области. Рассчитан показатель нетто-интенсивности осуществления туристических путешествий населением Черновицкой области и с помощью показателя туристического сбора в 2016 году вычислена реальная численность туристов, которые пользовались гостиничными услугами. На основе анализа туристических потоков прошлых лет сформировано прогнозирование будущих показателей развития туризма в области до 2020 года, определены перспективы и основные препятствия реализации прогнозного сценария.

Ключевые слова: туризм, сфера экономической деятельности, приграничный регион, трансграничное сотрудничество, численность туристов.

Постановка проблеми. У сучасному світі туризм як сфера економічної діяльності продовжує динамічно розвиватися та займати одне з передових місць за обсягами продажу послуг. Базуючись на різних природно-рекреаційних ресурсах та особливостях територій, різних поєднаннях товарів і послуг, розвитку загальної та спеціальної інфраструктури, створюються різноманітні туристичні продукти, кожен з яких орієнтований на свою цільову аудиторію споживачів. Одні види туризму вимагають дорогої і високоорганізованої туристичної інфраструктури, високої якості послуг, інші можуть розвиватися в умовах практично повної їх відсутності. Але і в першому, і в другому випадках туризм розглядається як сфера економічної діяльності, що здатна стимулювати розвиток економіки території і створити необхідні умови для її зростання. Особливо це важливо для прикордонних регіонів, де туристичний потенціал значно розширений за рахунок того, що він має тісні взаємозв'язки із суміжними територіями сусідніх держав, а територія, яка до нього відноситься,

перебуває під впливом державного кордону.

Пошук стратегічних орієнтирів сталого соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів та визначення туризму як одного з пріоритетних видів економічної діяльності, питання прогнозування та стратегічного розвитку туризму потребують подальших досліджень реального стану та перспектив розвитку туризму, особливо при вирішенні багатьох завдань, пов'язаних з розробкою регіональних стратегій, визначенні впливу туризму на економіку та розвиток прикордонних територій.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми функціонування прикордонних регіонів та їх соціально-економічний розвиток в умовах транскордонної співпраці досліджувалися такими українськими та зарубіжними ученими, як О. Бакаєв, О. Біланюк, П. Борщевський, В. Геєць, Б. Данилишин, С. Дорогунцов, В. Кравцов, О. Овчар, О. Остапенко, О. Мілашовська, М. Фанцевський, Л. Черняк, Р. Ратті, Д. де Ружмон, Жан-Поль Ленер, Ж. Клойчник, Дж. Деллі Зотті та ін.

Визначаючи прикордонний регіон, О. Мілашовська вважає, що «це частина території суверенної держави, яка межує з однією або кількома зарубіжними країнами, характеризується географічною цілісністю, специфічними природно-кліматичними та економічно-соціальними умовами, розміщенням і розвитком продуктивних сил, участю в прикордонному співробітництві і міжнародному поділі праці» [1]. Важливим є також зауваження Дж. Деллі Зотті про те, що відповідно до духу транскордонного співробітництва кордони мають усе більше і більше виконувати функції моста для налагодження контактів між людьми, недержавними установами та місцевими владами [2, с. 137].

Питання стратегічного управління та формування регіональних стратегічних напрямів розвитку туризму досліджувалися такими науковцями, як О. Бартошук, І. Вахович, П. Гудзь, В. Кравців, С. Мельниченко, Т. Ткаченко та ін. Так, зокрема, О. Бартошук стверджує, що стратегія розвитку туризму включає комплекс рішень (система заходів, сукупність цільових програм), спрямованих на визначення перспектив, пріоритетів і напрямів розвитку туристичної галузі, формування та ефективне використання потенціалу, забезпечення динамічного і сталого розвитку галузі [3].

Водночас, реальний стан та перспективи стратегічного розвитку сфери туризму, зокрема у прикордонних регіонах, ще недостатньо розкрито і потребують подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток туризму в Україні для багатьох регіонів визначено пріоритетним видом економічної

діяльності, що сприятиме вирішенню низки економічних і соціальних проблем та активізації регіонального розвитку.

Особливо актуальним розвиток туризму є для прикордонних регіонів, де унікальний природний, культурно-історичний потенціал, наявність охоронних об'єктів та природних територій, вигідне економіко-географічне розташування створюють основу для туристичної та рекреаційної діяльності. Одночасно така діяльність суттєво обмежується бар'єрною функцією кордону. Тому налагодження транскордонного співробітництва у туристичній сфері посідає одне з першочергових стратегічних завдань. Доцільність транскордонної співпраці в туристично-рекреаційній діяльності обумовлена високим ступенем залежності цієї сфери від розміщення на відповідних територіях природно-рекреаційних об'єктів та стану довкілля, які формують туристичну і рекреаційну привабливість території, а також специфікою державного регулювання галузі через високу залежність туризму й рекреації від інших галузей національної економіки. За таких умов у розвитку туристично-рекреаційної діяльності на відповідних прикордонних територіях можуть бути зацікавлені регіони різних країн, які поєднані спільними туристичними і рекреаційними об'єктами, проте розділені державним кордоном [4].

Головною ознакою прикордонного регіону, що відрізняє його від інших територіальних одиниць, є наявність кордону. Кордон виконує бар'єрну, фільтруючу та контактну функції [5, с. 15]. Це підтверджує Реміджіо Ратті, швейцарський фахівець з питань розвитку прикордонних регіонів і транскордонного співробітництва, який, зокрема, зазначає, що «кордон містить подвійну концепцію: в один і той же час він може слугувати чинником, що розділяє різні політично-інституціональні системи, і чинником, що забезпечує контакт між різними соціальними колективами» [6, с. 32]. Якщо в першому випадку мова іде про класичне розуміння ролі кордону – чітке розмежування територій держав, то в другому випадку – це контактна функція, яка стала основою для теоретичного осмислення ролі транскордонного співробітництва в євроінтеграційному процесі. Кордон тут виступає точкою дотику двох реальностей та культур, функціональним простором, де з'являється можливість взаємодоповнення, налагодження комунікаційних зв'язків, вирішення спільних проблем.

На прикладі Чернівецької області, як прикордонного регіону, встановлено конкурентні переваги, які відкривають широкі можливості для розвитку туризму та здійснення міждержавних туристичних подорожей.

Пріоритетність туристичної сфери для розвитку області визначено у Стратегії розвитку області на період до 2020 року та регіональній

Програмі розвитку туризму на 2016-2020 роки.

Як уже зазначалось, сприятливими умовами для розвитку туризму на Буковині є:

- наявність цінних видів рекреаційних ресурсів (грязей, мінеральних вод та ін.);
- розвинута інфраструктура туризму, в тому числі автомобільний, залізничний та авіаційний зв'язок з європейськими країнами;
- вигідне географічне розташування (наявність кордонів з Румунією та Молдовою);
- активна еміграція населення області за кордон у повоєнний період та наявність міцних зв'язків з населенням багатьох країн;
- велика кількість пам'яток архітектури й природи;
- наявність значної кількості культових місць для відвідин паломниками;
- сприятливі кліматичні та фізико-географічні умови для відпочинку і туризму [7, с. 86].

Важливу роль у розвитку туризму відграють єврорегіони «Верхній Прут» та «Карпатський», які спрямовують свою діяльність на прискорення соціально-економічного розвитку регіонів, інфраструктурну підготовку для поглиблення співробітництва з Європейським Союзом, розвиток системи міжрегіональних зв'язків у сфері туризму тощо. Так, тільки на території єврорегіону «Верхній Прут» проживає 2,9 млн. осіб, з них працездатного населення 1,5 млн. осіб або 52,4 % [8, с. 67], які активно можуть впливати на формування туристичних потоків. Цьому сприяє «Угода про малий прикордонний рух між Україною та Румунією», що спрощує порядок перетину кордону в межах 30-ти кілометрової зони мешканцями прикордонних областей обох країн [9] та впровадження у 2017 році безвізового режиму з ЄС, що у поєднанні з фактором близькості прикордонних регіонів до державного кордону дає поштовх до розвитку прикордонного туризму та збільшення туристичних потоків. Згідно з даними Державної прикордонної служби України, кількість поїздок, здійснених українцями до країн ЄС за три літні місяці 2017 року, зросла на 10% порівняно з аналогічним періодом 2016 року.

Визначення стратегічних орієнтирів розвитку туристичної галузі Чернівецької області формується на основі максимального врахування регіональних прикордонних особливостей. Аналіз діяльності туристичних підприємств, закладів розміщення та їхніх основних показників свідчать про позитивну динаміку. Так, упродовж 2016 року в Чернівецькій області діяло 66 суб'єктів туристичної діяльності (у 2015 році – 65), серед них

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

54,5% – підприємства – юридичні особи та 45,5% – фізичні особи-підприємці. Обсяг наданих туристичних послуг на території Чернівецької області протягом 2014-2016 рр. збільшувався. У 2016 році туристичними підприємствами регіону було продано 8,9 тис. путівок на загальну вартість 159,9 млн. грн. Найбільш популярною метою подорожей для усіх категорій туристів залишається дозвілля та відпочинок. З такою метою у 2016 році подорожувало 18,9 тис. осіб (97,3% від загальної кількості) [10, с. 13]. На території Чернівецької області найбільш відвідуваними туристами залишаються пам'ятки архітектури історичного центру Чернівців, у тому числі об'єкт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО – колишня Резиденція Митрополитів Буковини та Далмації [11, с. 5].

Станом на 1 січня 2017 року середньооблікова чисельність працюючих у підприємствах туристичної сфери області налічує 191 особу, з яких частка зайнятих безпосередньо турсервісними діяльностями сягає 67,5% та турагентською – 32,5%. У готелях та аналогічних засобах розміщення – 484 особи [12, с. 35]. За розрахунками, частка працюючих у туристичних та готельних підприємствах відносно загальної структури зайнятого працездатного населення області складає всього 0,2%. Даний показник є досить невеликим та свідчить про те, що діяльність туристичних підприємств в основному спрямована на зарубіжний (виїзний) туризм, що не потребує великих трудових затрат та значної чисельності працівників.

Кількість закладів розміщення на території області в 2016 році скоротилася на 15,2%, порівняно з 2014 р., і налічує 79 готельних підприємств, на 1,8 тис. номерів та 3,9 тис. місць. Ними було надано обслуговування 105,6 тис. осіб, що на 2,3% більше, ніж у 2015 році [10, с. 37].

Аналіз стану розвитку туристичної галузі Чернівецької області свідчить про:

- збільшення обсягів наданих туристичних послуг за всіма складовими, та збільшення доходів туристичних підприємств;
- переважання попиту на подорожі за кордон;
- зростання екскурсійного туризму та збільшення чисельності екскурсантів.

Прикордонний аспект відіграє важливу роль у структурі в'їзних туристичних потоків. З 5423 іноземних туристів, що скористалися послугами готелів та інших закладів розміщення у Чернівецькій області, найбільша частка іноземців (46,6%) – резиденти сусідніх прикордонних країн – Румунії (24,8%), Молдови (12,6%) та Польщі (9,1%) [10, с. 46].

Відсутність єдиного підходу щодо розрахунку чисельності туристів та

обсягу наданих послуг є перешкодою до визначення реального стану розвитку туризму в області. Так, за даними Головного управління статистики у Чернівецькій області, чисельність іноземних туристів, які відвідали регіон, складає лише 112 осіб, з них 105 іноземців прибули з Німеччини [10, с. 27]. Одночасно, за даними туристично-інформаційного центру міста Чернівці, його послугами скористалося 10489 туристів, з яких 3463 осіб – іноземці. Серед іноземних відвідувачів туристично-інформаційного центру переважають туристи з Німеччини, Австрії, Польщі, Білорусії, Румунії та Молдови [11] .

За нашими розрахунками, здійсненими на основі показника туристичного збору, встановлено чисельність туристів, що зупинялися в закладах готельного господарства міста Чернівці. За 2016 рік суб'єктами готельного господарства забезпечено надходження до міського бюджету туристичного збору в сумі 186,9 тис. грн., що на 56,9 тис. грн., або на 43,8 % більше порівняно з показником за 2015 рік [13]. Якщо допустити, що середня вартість 2-х місного номера в місті сягає 450 грн, то в результаті близько 83 тис. осіб здійснили хоча б одну ночівлю в закладах гостинності.

Особливе значення для оцінки рівня розвитку туризму в регіоні мають показники охоплення туризмом населення регіону, які характеризують інтенсивність туристичних потоків. За допомогою показника нетто-інтенсивності обчислено відсоток здійснення туристичних подорожей населенням Чернівецької області. Оскільки, за статистичними даними, на 1 січня 2017 року в області проживало 908,1 тис. осіб, а послугами туристичних організацій області скористалися 19,4 тис. осіб [10, с. 8], то в результаті 2,1% населення регіону здійснило хоча б одну туристичну поїздку за допомогою послуг туристичних підприємств у 2016 році. Порівняно з Львівською (7,2%) та Івано-Франківською (5,7%) областями даний показник є досить невеликим. Насправді, реальна ситуація у 10 разів перевищує статистичні показники. Так, провівши опитування 100 осіб різного віку, різної статі та різних професій, 26 з них зазначили, що в 2016 році скористалися послугами туристичних підприємств.

Аналіз діяльності туристичних підприємств дає змогу встановити той факт, що статистичною звітністю в області фактично не охоплені :

- екскурсійні потоки, в тому числі паломницькі;
 - діяльність готелів, зареєстрованих на фізичних осіб – підприємців, яких у регіоні велика кількість;
 - послуги з оренди, заправки і технічного обслуговування туристичних транспортних засобів;
-

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

- надходження від відвідування туристами музеїв;
- дохід від продажу авіаквитків;
- надходження від обміну валюти тощо.

Акцентування на прикордонному розміщенні для регіону надає можливість розвитку наступних видів туризму, для яких даний аспект має безпосереднє значення та загалом є пріоритетними для стратегічного розвитку туристичної галузі краю:

- транзитний туризм та пов'язане з ним обслуговування. Тут вагоме значення мають якість автомобільних доріг, наявність придорожніх закладів харчування та розміщення, закладів торгівлі та побутового обслуговування тощо;

- ностальгичний туризм, що здійснюється туристами на місця свого історичного проживання, відвідування родичів, що внаслідок різних обставин опинилися на іншій стороні кордону;

- культурно-пізнавальний туризм, у тому числі туристичні поїздки «вихідного дня», оскільки, завдяки прикордонному розміщенню, туристи, що перетинають кордон, швидше здійснюють переміщення, а отже, мають більше часу для відвідування туристичних місць;

- шопінг-туризм, для здійснення якого вагоме значення відіграють такі фактори, як сприятливий обмінний курс у прикордонному регіоні, цінова політика, зниження податків, якість та унікальність товарів та послуг тощо.

Аналіз діяльності підприємств туристичної сфери, закладів розміщення та харчування сприяв визначенню перспектив розвитку туризму в Чернівецькій області. Так, динаміка туристичних потоків за статистичними даними до 2016 року включно стала основою побудови прогнозного графіка майбутніх тенденцій розвитку туристичної сфери (рис. 1).

Таким чином, за найоптимістичніших умов та стабільним попитом на туристичні послуги до 2020 року очікуємо :

- збільшення чисельності обслуговуваних туристів до 37,2 тис. осіб;
- збільшення туристів-громадян України, які виїжджають за кордон на 18%;
- збільшення чисельності іноземних туристів вдвічі за рахунок налагодження транскордонної співпраці та відкриття нових авіамаршрутів, популяризації туристичної привабливості краю за кордоном тощо;
- збільшення чисельності внутрішніх туристів на 61,3%;
- збільшення чисельності екскурсантів у 2,5 рази;
- зростання обсягів платежів до бюджетів різних рівнів;

- збільшення кількості суб'єктів туристичної діяльності та чисельності працюючих у туристичній галузі вдвічі у зв'язку зі зростанням попиту на туристичні послуги.

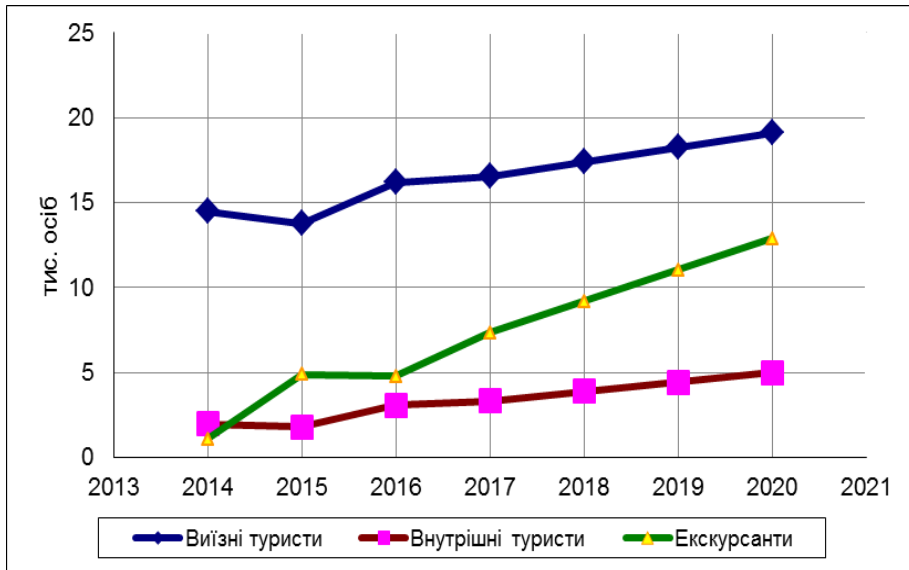

Рис. 1. Динаміка фактичних та прогнозних даних розвитку туризму в Чернівецькій області

Прикордонний регіон у туристичній сфері має широкі можливості та перспективи для вирішення економічних, екологічних та соціальних питань: створення нових робочих місць в сфері обслуговування, медицини, транспортній мережі, що в свою чергу призведе до збільшення зайнятості населення, особливо жінок; розвиток туризму значно збільшить доходи місцевих мешканців, що сприятиме покращенню економічного розвитку гірських сіл; підвищення рівня розвитку спеціальної та загальної туристичної інфраструктури прикордонного регіону, зміцнення конкурентоспроможності туристичних продуктів внаслідок збільшення туристичних потоків; транскордонна співпраця створює умови для налагодження тісних взаємовідносин як на рівні підприємств прикордонних регіонів, так і на рівні країн загалом; можливість обміну досвідом та рекомендаціями щодо регіонального управління та стимулювання розвитку туристичної галузі.

Основними перешкодами реалізації прогнозного сценарію розвитку туризму в Чернівецькій області є нестабільність політичної ситуації та наявність військових дій в країні, складний економічний стан, що ускладнює розвиток загальної та спеціальної інфраструктури, коливання

курсу національної валюти, збільшення цін на товари першочергової необхідності, що загалом не сприяє формуванню стабільних туристичних потоків у регіон та Україну загалом.

Висновки. Дослідження реального стану розвитку туристичного ринку Чернівецької області свідчить, що діяльність більшості туристичних підприємств спрямована на виїзний туризм, що не сприяє соціально-економічному розвитку регіону.

Стратегічним орієнтиром для подальшого розвитку туризму в прикордонному регіоні має стати підтримка і популяризація внутрішнього та в'їзного туризму, який забезпечив би надходження іноземної валюти та інвестицій, створення нових робочих місць, стимулювання розвитку спеціальної та загальної інфраструктури, збільшення надходжень до бюджету, тощо. Прикордонне розміщення є стратегічним інструментом для розвитку в'їзного туризму, відкриває можливості для налагодження транскордонної співпраці у галузі туризму, популяризації Буковини як привабливого туристичного краю для іноземців. Прикордонний аспект відіграє важливу роль у структурі туристичних потоків, близько половини туристів, що скористалися послугами готельних підприємств є резидентами прикордонних країн (Румунії та Молдови).

Список використаних джерел:

1. Мілашовська О. І. Прикордонний регіон як об'єкт дослідження регіональної економіки [Електронний ресурс] / Мілашовська О. І. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=173>.
2. Zotti D. G. Problems and Prospects of Transfrontier Co-operation. *Alpe-Adria and the Euro-Region „Istria” // Regional Contact*. – 1995. – № 10. – Pp. 137-142.
3. Бартошук О. В. Концептуальні підходи до формування стратегії розвитку туристичної галузі [Електронний ресурс] / Бартошук О. В. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/48215/11Bartoshuk.pdf?sequence=1>
4. Алієва А. Ю. Стратегічні завдання розвитку транскордонного ринку туристично-рекреаційних послуг [Електронний ресурс] / Алієва А. Ю. // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2016. – Серія : Економіка. Випуск 1(47). Т.2. – Режим доступу: http://www.visnyk-ekon.uzhnu.edu.ua/images/pubs/47/2/47_2_19.pdf
5. Студенніков І. Регіональна політика в країнах Європи: уроки для України / Студенніков І.; за ред. С. Максименка. – К.: Логос, 2000. – С.138-1703.
6. Ratti, Remigio. *Borders and Regions in a Changing Europe – a Theoretical Framework // Regional Contact*. – 1997. – No 12. – Pp. 32-40.
7. Кифяк В. Ф. Розвиток міжнародного туризму як один з факторів становлення економіки України / В. Ф. Кифяк // *Економіка України*. – К.: Преса України, 1995. – Вип. 7 (404). – С. 85-88.
8. Кифяк В. Ф. Функціонування єврорегіону «Верхній Прут» та його роль в інтеграційних процесах України // В. Ф. Кифяк // *Економіка України*. – К.: Преса України, 2008. – Вип. 6 (559). – С. 65-72.
9. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про місцевий прикордонний рух : Затверджено Постановою КМ № 164 від 31.03.2015 [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

10. Туризм та відпочинок у Чернівецькій області : Статистичний збірник // Держ. служба статистики України. – Чернівці, 2017.

11. Програма розвитку туризму у м. Чернівцях на 2017-1020 роки. Рішення Чернівецької міської ради від 12.01.2017 р., №531.

12. Комплексна програма розвитку туризму в Чернівецькій області на 2016-2020 роки : Рішення Чернівецької обласної ради від 15 березня 2016 року №20-4/16.

13. Чернівецька незалежна інформаційна агенція «БукІнфо». Чернівці залишаються туристично привабливим містом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bukinfo.com.ua>

Vasyl Kyfiak, Doctor of Economic Sciences, Professor,
Iuliia Savchuk,

Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNUTE, Chernivtsi

STRATEGIC DEVELOPMENT OF TOURISM IN CROSS-BORDER REGION: REALITIES AND PROSPECTS

Summary

This article covers the tourism sphere as a priority direction of the strategic development in cross-border region. The real situation and the problems of tourism market development, structure and dynamics of its main indicators are studied on the example of Chernivtsi region. The competitive advantages and peculiarities of development of certain tourism types, directly dependent on border location, are investigated and the influence of tourism on socio-economic development of the region is determined. The indicator of net intensity of tourist trips made by the Chernivtsi region population is calculated, and using the tourism tax indicator calculated in 2016, the actual number of tourists, who currently use hotel services is indicated. Based on the analysis of tourist flows for past few years, the forecast for future indicators of tourism development in the region has been created up to 2020, the prospects and main obstacles to the implementation of the forecast scenario have been found out.

Keywords: tourism, sphere of economic activity, cross-border region, cross-border cooperation, number of tourists.

References:

1. Milashovsky, O.I. (2010). Border region as an object of study of a regional economy. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=173> (in Ukr.).

2. Zotti, D.G. (1995). Problems and Prospects of Transfrontier Co-operation. Alpe-Adria and the Euro-Region „Istria”. *Regional Contact*, № 10, pp. 137-142.

3. Bartoshuk, O.V. (2012). Conceptual approaches to the formation of a tourism development strategy. Available at:

<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/48215/11Bartoshuk.pdf?sequence=1> (in Ukr.).

4. Aliyeva, A.Yu. (2016). Strategic Tasks for the Development of the Cross-Border Market for Tourist and Recreational Services. *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu [Scientific Bulletin of Uzhgorod University]*. Series: Economics, issue 1(47), vol. 2, pp. 99-101. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2016_1\(2\)_19/](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2016_1(2)_19/) (in Ukr.).

5. Studenikov, I. (2000). Regional Policy in European Countries: Lessons for Ukraine. Ed. S. Maksimenko. Logos, Kyiv, pp. 138-1703 (in Ukr.).

6. Rat, Remigio (1997). Borders and Regions in a Changing Europe - a Theoretical Framework. *Regional Contact*, pp. 32-40.
7. Kyfyak, V.F. (1995). Development of international tourism as a factor in the formation of Economy of Ukraine. *Ekonomika Ukrainy [Economics of Ukraine]*, no. 7 (in Ukr.).
8. Kyfyak, V.F. (2008). Functioning Euroregion "Upper Prut" and its role in the integration processes of Ukraine. *Ekonomika Ukrainy [Economics of Ukraine]*, no. 6 (in Ukr.).
9. *Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of Romania on local border traffic*, Approved by the CM Decree No. 164 of 31.03.2015. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua> (in Ukr.).
10. Ed. T.G. Sarachynskoyi (2017). *Tourism and Recreation in Chernivtsi region*, Stat. Coll. State. Service stat. Ukraine, ch. Exercise. stat. Chernivtsi region., Chernivtsi (in Ukr.).
11. The program of tourism development in Chernivtsi for 2017-1020 years. Decision of Chernivtsi City Council dated January 12, 2017, №531 (in Ukr.).
12. The program of tourism development in Chernivtsi region for 2016-2020 years. Decision of Chernivtsi Regional Council dated March 15, 2016, No. 20-4 / 16 (in Ukr.).
13. Chernivtsi Independent Information Agency "BukInfo". Chernivtsi remain a tourist attractable city. Available at: <http://bukinfo.com.ua> (in Ukr.).

УДК 332

Ю.Б. Чаплінський, к.е.н., доцент,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

PEST-АНАЛІЗ ПРИКОРДОННОГО РЕГІОНУ

Анотація

У статті розглядаються складові елементи PEST-аналізу прикордонного регіону. На основі Стратегій розвитку Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської та Чернівецької областей на період до 2020 р. визначено, що основними групами факторів, які аналізуються при дослідженні макросередовища прикордонного регіону, є: political-legal – політико-правові, economic – економічні; social-cultural – соціально-культурні; technological – технологічні. Акцентовано увагу на вагомому впливі кожної із зазначених груп на розвиток прикордонної території. Визначено, що окремі фактори є унікальними для певних областей, а інші – спільними, що викликає необхідність їх аналізу, з метою дослідження впливу на розвиток регіону загалом. Узагальнено фактори, які притаманні окремим областям прикордонного регіону з метою подальшої розробки схеми порівняльних переваг регіону, схеми викликів регіону та схеми ризиків регіону як інструментів стратегічного управління територіями.

Ключові слова: PEST-аналіз, прикордонний регіон, політико-правові фактори, економічні фактори, соціально-культурні фактори, технологічні фактори.